

Boekenschat in gevaar

De Stadsbibliotheek van Maastricht is tot laat in de 20ste eeuw het voornaamste centrum van het intellectuele leven in Limburg. De bibliotheek, opgericht in 1662, is het paradepaardje van de Republiek der Verenigde Nederlanden. Het stadsbestuur van Maastricht is dan ook zeer vrijgevig: in 1753 beschikt de Stadsbibliotheek al over 2650 werken in 3500 banden. Het boekenbezit groeit in die 18de eeuw snel, waarschijnlijk door de in Parijs geboren boekhandelaar Jean-Edmé Dufour die zich in 1766 als *kremer* (handelaar) in Maastricht inschrijft. Dufour drukt en verkoopt uitsluitend Franstalig werk en heeft al snel een internationale klantenkring van Parijs tot Sint-Petersburg, van Stockholm tot Londen.

De geschiedenis van de Stadsbibliotheek is door en door verweven met die van Limburg en Maastricht. De Nederlanden horen na het aftreden van Karel V in 1555 bij het Spaanse rijk, dat halverwege de 16de eeuw zo groot en machtig is dat er volgens Karel V 'de zon nooit ondergaat'. Maar de Nederlanden komen in opstand tegen de Spanjaarden en de Tachtigjarige Oorlog (1568 – 1648) begint. Na tien jaar strijd groeien de Zuidelijke en Noordelijke Nederlanden uit elkaar. In de Noordelijke gewesten worden de protestanten de baas. De Zuidelijke Nederlanden, met het huidige Limburg, blijven bij het katholieke Spaanse Rijk. Door de Maasveldtocht van Frederik Hendrik krijgt de protestantse Republiek in 1632 voet aan de grond in Maastricht; daarnaast behoudt de stad haar tweede heer, de prins-bisschop van Luik. De Vrede van Münster beëindigt in 1648 de Tachtigjarige Oorlog, maar het zogenaamde Partage-traktaat uit 1661 bepaalt pas welke delen in Limburg 'Hollands' en welke 'Spaans' worden.

Na die vrede in 1648 kan in Maastricht eindelijk nieuw elan ontstaan. Twee jaar vóór het Partage-traktaat leggen hoogschout Demontaigne (uit naam van de prins-bisschop van Luik) en Joan Groulart (als vertegenwoordiger van Den Haag) op 1 juni 1659 de eerste steen voor het nieuwe stadhuis, ontworpen door Pieter Post, hofarchitect van Frederik Hendrik. En op 31 juli 1662 besluit het stadsbestuur van Maastricht in dat stadhuis een bibliotheek te stichten '*voor den meesten luyster ende aansien van de Stadt*'.

Kenners schatten dat de huidige collectie van de Stadsbibliotheek tientallen miljoenen euro's waard is. De collectie telt ruim 500.000 titels waarvan 20 tot 30 procent onder het cultureel erfgoed valt vanwege oude en bijzondere drukken, bibliofiele uitgaven en de vele bijzondere deelcollecties, zoals zesduizend 17de- tot 19de-eeuwse, voornamelijk rooms-katholieke devotieboeken. Een zeldzame bijbeleditie, in 1571 gedrukt door de Antwerpenaar Plantijn in opdracht van koning Filips II en direct al aangekocht door een kanunnik van het kapittel van St. Servaas, hoort bij de collectie.

Bovendien verzamelt de Stadsbibliotheek al 150 jaar in principe alle publicaties uit alle vakgebieden over Limburg (mede in opdracht en op kosten van de provincie). De Stadsbibliotheek beschikt dus ook over de complete Limburgstalige literatuur: van Theodoor Weustenraad tot Pol Brounts en van Gé Reinders tot Felix Rutten.

Deze veelzijdige collectie maakt aan de ene kant een exclusief zuidelijk perspectief op de Nederlandse geschiedenis (zoals de Tachtigjarige Oorlog) mogelijk, en is aan de andere kant cruciaal voor de vitaliteit van de Limburgse streektaal. Helaas voldoen behoud en beheer van de collectie al jaren niet aan de (inter)nationale normen voor erfgoedcollecties. Er wordt gesproken over opname van grote delen van de Stadsbibliotheek (de Limburgbibliotheek, de wetenschappelijke bibliotheek en de collectie LGOG) in de Universiteitsbibliotheek. Het beheer van die collecties is dan in deskundige handen en geen zaak meer van gemeente of provincie. Hopelijk gaat dit lukken. Zo'n historische, unieke en waardevolle collectie verdient het allerbeste.

Reageren?

leonie.cornips@delimburger.nl

Leonie Cornips, bijzonder hoogleraar Taalcultuur in Limburg aan de UM, over de relatie tussen gesproken talen en dialecten in Limburg en de daaraan ontleende identiteit.